

Status of the Scientific Output of Researchers in the Field of “Quran and Health” in ResearchGate

ARTICLE INFO

Article Type

Descriptive Study

Authors

Ramezani-Pakpour-Langeroudi F.¹ *MSc*,
Okhovati M.² *PhD*,
Esmailpour-Bandboni M.¹ *PhD*,
Ramezani A.^{*3} *PhD*

How to cite this article

Ramezani-Pakpour-Langeroudi F, Okhovati M, Esmailpour Bandboni M, Ramezani A. Status of the Scientific Output of Researchers in the Field of “Quran and Health” in ResearchGate. *Journal of Quran and Medicine*. 2018;3(4):183-188.

¹Nursing Department, Nursing Faculty, Midwifery & Par Medicine, Guilan University of Medical Sciences, Rasht, Iran

²Medical Library & Information Sciences, Physiology Research Center, Institute of Neuropharmacology, Kerman University of Medical Sciences, Kerman, Iran

³Medical Library & Information Sciences Department, Virtual School Faculty, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran

*Correspondence

Address: Virtual Faculty, NO. 2, Dola-shahi Alley, Naderi Street, Keshavarz Boulevard, Tehran, Iran. Postal Code: 1416614741

Phone: +98 (21) 42036000

Fax: +98 (21) 88969594

ramezani-a@razi.tums.ac.ir

Article History

Received: October 03, 2018

Accepted: October 28, 2018

ePublished: December 20, 2018

ABSTRACT

Aims Altmetrics is a new indicator for evaluation of academic research, which evaluates the findings of research published in social networks. The aim of this study was to investigate the status of the outputs of researchers in the field of “Quran and Health” in ResearchGate.

Instruments & Methods This is a cross-sectional descriptive study conducted using citation analysis and scientometrics methodology. The population consisted of 230 papers retrieved from Scopus by 2018. The data were analyzed by Excel 2016 and SPSS 21 software.

Findings With 67 articles, Iran had the highest number of articles in the field of Quran and Health. The United States of America, Saudi Arabia, Malaysia, and Pakistan won the next places. The articles’ presence rate on the ResearchGate was 86.1%. There was a statistically significant correlation between Scopus citation rate and ResearchGate indicators (readings and citation rates; $p < 0.01$).

Conclusion By sharing research findings in social networks, researchers in the field of “Quran and Health” can contribute in increasing the citation rate to the papers, and, to increase the scientific communication with other researchers, as well.

Keywords Research; Social Media; Health; Social Networking

CITATION LINKS

[1] Health basics in the ... [2] A scientometric overview of 36 years of ... [3] Quantitative and qualitative evaluation of Islamic Republic of Iran’s ... [4] Introduction to scientometric ... [5] Are there better indices for evaluation purposes than the ... [6] Mendeley readership altmetrics for medical ... [7] Assessing the relationship between the alternative metrics of visibility ... [8] Online collaboration: Scientists ... [9] The Features Of Social Research Network For Facilitating ... [10] The study of scientific productivity, impact and collaboration ... [11] A survey of knowledge production of Iranian researchers on AIDS: ... [12] A review of scientific publications by Iranian ... [13] The scientific production and scientific mapping of Iranian ... [14] A survey and comparison of 3 decades of scientific production ... [15] Scientific production of Isfahan University ... [16] The article publication status among faculty ... [17] Scientific products of Iran University of Medical Sciences’ authors ... [18] Review of 10 Years of Scientific Production of Iranian ... [19] Iran’s Academic Medical position in the Middle East and the World, ... [20] Correlation between self-citation and immediacy index of ... [21] Evaluation of scientific production of Iranian medical domain based ... [22] nuclear medicine and medical imaging publications of Iran ... [23] Trend of scientific production of national nutrition and food ... [24] Scientific products of authors at Hamadan University of Medical ... [25] Surveying the Iranian Chemists’ Attitude toward Membership ... [26] Do highly cited clinicians get more citations when being ... [27] The impact of ResearchGate indicators on increasing citation ... [28] Social networks, web -based tools and diseases: implications... [29] Investigation of the presence of surgery researchers ... [30] Evaluation altmetric indicators of Iranian Medical Universities in ... [31] Assessment of altmetrics indicators on citation rate ... [32] Investigating social media as alternative or complement ... [33] Evaluation of scientific outputs of Kashan University of Medical Sciences in Scopus ... [34] Study on activities of Payame Noor University (I.R.Iran) ... [35] Presence of Ahavz Universities (Medical Science, Azad and Governmental) ... [36] Investigating the scientific output of researchers ... [37] Scientific output of Shahrekord university of ... [38] Citation analysis and histogrammic outline of scientific ... [39] Citation analysis and algorithmic histogrammic outline of medical ... [40] Review Analytical and mapping of the structure ... [41] Coverage and adoption of altmetrics sources ... [42] The presence of Iranian information science and ...

جایگاه تولیدات علمی پژوهشگران حوزه "قرآن و سلامت" در شبکه اجتماعی علمی ریسرچ گیت

فاطمه رضانی پاکپور لنگرودی MSc

گروه پرستاری، دانشکده پرستاری، مامایی و پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی گیلان، رشت، ایران

مریم اخوتی PhD

مرکز تحقیقات فیزیولوژی، پژوهشکده نوروفارماکولوژی، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، کرمان، ایران

محمد اسماعیل پور بندینی PhD

گروه پرستاری، دانشکده پرستاری، مامایی و پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی گیلان، رشت، ایران

ابوذر رضانی PhD*

گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشکده مجازی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، ایران

چکیده

اهداف: آلت‌متریکس یا دگرسنجه‌ها از شاخص‌های نوین ارزیابی تحقیقات دانشگاهی است که انتشار یافته‌های پژوهشی در شبکه‌های اجتماعی را مورد بررسی قرار می‌دهد. هدف از مطالعه حاضر، بررسی وضعیت حضور مقالات پژوهشگران حوزه "قرآن و سلامت" در شبکه اجتماعی ریسرچ گیت بود.

ابزار و روش‌ها: این پژوهش از نوع توصیفی-مقطعی است که با استفاده از روش تحلیل استنادی و علم‌سنجی انجام شد. جامعه آماری پژوهش شامل ۲۳۰ مقاله بود که تا سال ۲۰۱۸ در پایگاه استنادی اسکوپوس بازیابی شدند. داده‌ها به‌وسیله نرم‌افزارهای Excel 2016 و SPSS 21 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها: ایران با ۶۷ مقاله بیشترین تعداد مقاله حوزه "قرآن و سلامت" را به خود اختصاص داده است. کشورهای ایالات متحده، عربستان سعودی، مالزی و پاکستان رتبه‌های بعدی را کسب نمودند. میزان حضور مقالات در شبکه اجتماعی ریسرچ گیت ۸۶/۱٪ بود. همبستگی آماری معنی‌داری بین میزان استناد اسکوپوس و شاخص‌های شبکه ریسرچ گیت (تعداد خواندن و تعداد استناد) وجود داشت ($p < 0.01$).

نتیجه‌گیری: پژوهشگران حوزه "قرآن و سلامت" با به‌اشتراک‌گذاری یافته‌های تحقیقاتی در شبکه‌های اجتماعی می‌توانند در افزایش استنادپذیری تولیدات علمی و بالطبع افزایش ارتباطات علمی با سایر پژوهشگران سهیم باشند.

کلیدواژه‌ها: پژوهش، رسانه‌های اجتماعی، سلامت، شبکه اجتماعی

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۰۷/۱۱

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۰۸/۰۶

* نویسنده مسئول: ramezani-a@razi.tums.ac.ir

مقدمه

قرآن کریم در آیات بسیاری مساله بهداشت و درمان جسم و روح را مطرح کرده است، اما هدایت مردم زمانی میسر است که مردم سالم و تندرست باشند. جامعه بیمار، جامعه‌ای را کد است، از طرفی هم دین اسلام دین حرکت و رشد و بالندگی است. به‌عبارتی، سلامت در متن دین نهفته است که از برخی از آیات و احادیث می‌توان آن را اثبات کرد^[۱]. از این رو پژوهش‌های قرآنی در ارتباط با سلامت، بهداشت و پزشکی در قرآن مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته است. بنابراین رصدکردن پژوهش‌ها و جهت‌دادن به آنها ضرورت دارد.

ارزشیابی کمی یافته‌های علمی حاصل از فعالیت‌های پژوهشی قرآن و سلامت، مسئولان و برنامه‌ریزان نظام بهداشت و سلامت را در جهت بهینه‌سازی کیفیت برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری این حوزه یاری می‌رساند. از این رو، بررسی تولیدات علمی قرآن و سلامت، ابزار مناسبی برای سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی صحیح و شناخت وضعیت گذشته فراهم آورده و موجب هدف‌دارکردن حرکت‌های

علمی و تعیین اولویت‌های پژوهشی و در کنار آن منجر به شناسایی نقاط ضعف و کمبودهای موجود در تولید اطلاعات علمی این حوزه می‌شود^[۲].

علم‌سنجی یکی از متداول‌ترین روش‌های ارزیابی فعالیت‌های علمی و مدیریت پژوهش در جهان محسوب می‌شود که به بررسی تولیدات علمی، ارتباط علمی پژوهشگران در شبکه‌های علمی مختلف و ترسیم نقشه علمی و غیره پرداخته است^[۳]. این روش یکی از کارآمدترین شیوه‌های بررسی برون‌داد علمی و بالطبع وضعیت کلی پژوهش از طریق بررسی مقالات نمایه‌شده در پایگاه‌های اطلاعاتی معتبر است؛ بنابراین اندازه‌گیری کمی تولیدات علمی می‌تواند تا حدودی مشخص کند که فراوانی پژوهش‌های هر کشور، هر نهاد، هر رشته علمی و هر فرد و روند آن چگونه است. علاوه بر این، مطالعات علم‌سنجی از طریق پایگاه‌های استنادی، میزان ارتباط یک موضوع با سایر موضوع‌ها را براساس استنادهایی که میان آثار آن حوزه‌ها به یکدیگر صورت می‌پذیرد ردیابی می‌کند^[۴]. به‌عبارتی استناد از این منظر پراهمیت است که امکان به‌نمایش‌درآوردن ارتباط میان موضوع‌ها را فراهم می‌سازد و حتی به ترسیم نقشه این ارتباط نیز می‌پردازد. از طرفی استناد به مقالات تحت تاثیر عوامل مختلفی است. یک راه برای بررسی تاثیر پژوهش‌ها استفاده از شاخص‌های سنتی (تعداد استناد، میانگین استناد) است که متداول‌ترین سنجه‌ها در طول زمان بوده‌اند، اما استفاده از این شاخص‌ها برای بررسی سریع تولیدات علمی زمان‌بر هستند^[۵-۷]. به همین دلیل راهکارهایی وجود دارد که می‌توانند در افزایش تعداد استنادات به مقاله و همچنین افزایش مشاهده‌پذیری و اشتراک علمی میان پژوهشگران موثر باشند. یکی از این روش‌های اشتراک علمی بین پژوهشگران، شبکه‌های اجتماعی علمی است.

ظهور انواع شبکه‌های اجتماعی، نحوه ارتباطات علمی پژوهشگران را در سال‌های اخیر دستخوش تغییرات فراوانی کرده است و همچنین عوامل موثر بر میزان استناد به مقالات علمی نیز توسعه یافته است، به‌عبارتی یکی از ابزارهای مناسب برای انتشار آثار به هدف افزایش دریافت استناد بیشتر، شبکه‌های اجتماعی علمی است^[۸]. شبکه‌های اجتماعی علمی در به‌اشتراک‌گذاری دانش، همکاری در تحقیق و ارتباطات علمی بین محققان تاثیرگذارند، گرچه اکثر قریب به اتفاق این شبکه‌های اجتماعی با اهداف متعددی به وجود آمده‌اند و مورد استفاده قرار می‌گیرند، اما در حال حاضر جنبه‌های خاصی از کارکردهای این شبکه‌ها بسیار پررنگ شده‌اند. در این میان برخی از شبکه‌ها جنبه اختصاصی یافته و برای اهداف معینی (علمی، تفریحی و غیره) ایجاد شده‌اند، نظیر ریسرچ گیت و آکادمیا که به‌منظور به‌اشتراک‌گذاری و همکاری‌های علمی یا به عرصه حضور گذاشتند. این شبکه‌ها، حضور و همچنین تعامل بین دانشمندان را متحول ساخته‌اند و دامنه همکاری بین‌المللی را بسیار گسترده‌تر نموده‌اند. همزمان با استفاده گسترده پژوهشگران از شبکه‌ها، شاخص‌های جدیدی نیز برای بررسی اثرگذاری فعالیت‌های پژوهشی در این شبکه‌ها به وجود آمده است. شاخص‌های شبکه اجتماعی، شاخص‌هایی هستند که می‌توانند در کنار مفاهیم سنتی و زمان‌بر علم‌سنجی که مبتنی بر تحلیل استنادی هستند، برای بررسی اثرگذاری تولیدات علمی در محیط وب مورد استفاده قرار گیرند. از این رو، توجه به ابزارهایی که بتوانند در انجام فعالیت‌های پژوهشی، محققان را یاری رسانند از اهمیت زیادی برخوردار است^[۹]. به‌طوری که ارزشیابی یافته‌های

گام اول - استخراج داده‌های استنادی: برای گردآوری داده‌ها ابتدا در قسمت نتایج جست‌وجو که براساس مقالات نمایش داده شد، اطلاعاتی شامل عنوان مقاله، تعداد نویسندگان، سال انتشار، نام مجله و تعداد استنادات در فایل اکسل ذخیره شد.

گام دوم - استخراج داده‌ها از شبکه اجتماعی ریسرچ گیت: برای تسهیل تحلیل داده‌ها، پس از جست‌وجوی مقالات در شبکه اجتماعی ریسرچ گیت، چنانچه این مقالات در این شبکه اجتماعی حضور داشتند و براساس شاخص‌های آن شبکه موجود بودند در جدول طراحی شده در اکسل در کنار مقاله مورد نظر وارد شدند (جدول ۱).

برای بررسی همبستگی بین متغیرهای پژوهش نیز از آزمون همبستگی اسپیرمن استفاده شد.

جدول ۱) شاخص‌های شبکه اجتماعی ریسرچ گیت

شاخص‌ها	تعریف
URL Citation (حضور در شبکه)	صفحه‌ای از مقاله مورد نظر که در شبکه اجتماعی ریسرچ گیت وجود دارد.
Reads (تعداد دفعات خوانده شدن مقالات)	مجموع تعداد دفعات مشاهده شدن متن کامل یا خلاصه‌ای از آن در ریسرچ گیت یا دانلود مستقیم از موتورهای جست‌وجو
Citations (استناد در شبکه)	مجموع تعداد دفعاتی که به مقالات هر محقق استناد می‌شود.

یافته‌ها

تعداد ۳۰۶۴ مقاله در حوزه قرآن و تعداد ۳۲۰ مقاله در حوزه قرآن و سلامت در پایگاه استنادی اسکوپوس وجود داشت. روند انتشار تحقیقات در حوزه قرآن رشد منظمی داشت و از سال ۲۰۰۰ روند رشد صعودی بود، اما در حوزه قرآن و سلامت وضعیت انتشار تحقیقات در سال‌های مختلف رشد نامنظمی داشت.

وضعیت تولیدات علمی بر حسب کشور: بیشترین تولیدات علمی در زمینه قرآن مربوط به کشورهای ایالات متحده، مالزی، انگلستان، ایران و عربستان سعودی بود. به عبارتی ایران رتبه چهارم را در این حوزه داشت، اما در زمینه "قرآن و سلامت"، ایران (با ۶۷ مدرک) رتبه اول و کشورهای ایالات متحده (با ۲۷ مدرک)، عربستان سعودی (با ۲۴ مدرک)، مالزی (با ۱۵ مدرک) و پاکستان (با ۱۲ مدرک) رتبه‌های بعدی را کسب نمودند.

وضعیت تولیدات علمی بر حسب وابستگی سازمانی: دانشگاه‌های علوم پزشکی بابل، مشهد و شهیدبهبشتی از ایران به ترتیب رتبه اول تا سوم بیشترین فراوانی مقالات را در حوزه قرآن و سلامت در بر داشتند. دانشگاه ملک‌سعود در عربستان سعودی و دانشگاه بین‌المللی اسلامی مالزی به ترتیب رتبه‌های بعدی تولیدات علمی این حوزه را داشتند. دانشگاه‌های علوم پزشکی مازندران و تهران رتبه‌های چهارم و پنجم را به خود اختصاص دادند (جدول ۲).

وضعیت تولیدات علمی بر حسب مجلات: مجله دانشگاه علوم پزشکی بابل با ۱۵ مقاله بیشترین تعداد مقاله را به خود اختصاص داد. مجله دین و سلامت با ۱۲ مقاله رتبه دوم و مجله بین‌المللی کودکان، مجله دانشگاه علوم پزشکی مازندران و مجله دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی زنجان رتبه سوم را کسب نمودند (جدول ۳).

وضعیت تولیدات علمی بر حسب قالب و زبان مدرک: مقالات پژوهشی با ۷۲/۴٪ بیشترین تولیدات، و مقالات کوتاه (Short Survey) و یادداشت (Note) با ۰/۴٪ کمترین نوع تولیدات این

علمی حاصل از فعالیت‌های پژوهشی با شاخص‌های نوین، مسئولان و برنامه‌ریزان را یاری می‌نماید تا بتوانند با هزینه کمتر، بیشترین استفاده را از منابع مالی و انسانی برده و از آن در بهینه‌سازی ساختار اقتصادی و اجتماعی کشورها بهره‌جویند [10].

در ارتباط با بررسی تولیدات پژوهشی پژوهشگران حوزه علوم پزشکی تاکنون مطالعاتی صورت گرفته است. برخی از این مطالعات به بررسی تولیدات علمی حوزه موضوعی خاص از جمله ایدز [11]، سلول‌های بنیادی [12]، طب سنتی [13] و جراحی [14] پرداخته‌اند. برخی مطالعات نیز تولیدات پژوهشگران دانشگاه‌های علوم پزشکی همچون دانشگاه علوم پزشکی اصفهان [15]، گیلان [16] و ایران [17] را مورد بررسی قرار داده‌اند. در اکثر این مطالعات، تولیدات علمی نمایه‌شده در پایگاه استنادی ISI [14]، اسکوپوس [19، 20]، یا هر دو پایگاه [21-24] مورد بررسی قرار گرفته است. از طرفی هم پژوهش‌های متعددی در سال‌های اخیر در مورد شبکه‌های اجتماعی علمی انجام شد. برخی از این مطالعات به بررسی حضور مقالات در شبکه‌های اجتماعی علمی در حوزه موضوعی خاص از جمله شیمی [25]، پزشکی [26-28] و جراحی [29] پرداخته‌اند. برخی مطالعات نیز وضعیت حضور مقالات در دانشگاه‌ها را در یک یا چند شبکه اجتماعی علمی مورد بررسی قرار دادند. از جمله دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران [30]، دانشگاه علوم پزشکی گیلان [31]، دانشگاه تهران [32]، دانشگاه علوم پزشکی کاشان [33]، دانشگاه پیام نور [34] و دانشگاه‌های شهر اهواز [35].

تاکنون وضعیت حضور مقالات حوزه "قرآن و سلامت" به‌طور همزمان در پایگاه‌های استنادی و شبکه‌های اجتماعی علمی بررسی نشده است؛ بنابراین بررسی وضعیت حضور مقالات در شبکه‌های اجتماعی علمی می‌تواند سرآغازی باشد برای معرفی هر چه بیشتر قابلیت‌های این شبکه‌ها و تأثیری که به رویت‌پذیری آثار و بالطبع افزایش استناد خواهد داشت. با توجه به نوظهور بودن مبحث شبکه‌های اجتماعی در جوامع علمی، یافته‌های این مطالعه می‌تواند با فراهم آوردن اطلاعاتی درباره نقش و قابلیت‌های گسترده شبکه‌های اجتماعی علمی به‌عنوان ابزار اطلاعاتی و رسانه ارتباطی نوپا برای حمایت از پژوهش، در میان محققان قرآنی مفید واقع شود و مکمل نتایج پژوهش‌های پیشین در این حوزه باشد. لذا هدف از مطالعه حاضر، بررسی وضعیت حضور مقالات پژوهشگران حوزه "قرآن و سلامت" در شبکه اجتماعی ریسرچ گیت بود.

ابزار و روش‌ها

این پژوهش از نوع توصیفی-مقطعی است که با استفاده از روش تحلیل استنادی و علم‌سنجی انجام شد. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه تولیدات علمی پژوهشگران حوزه "قرآن و سلامت" بود که تا سال ۲۰۱۸ در پایگاه استنادی اسکوپوس (Scopus) نمایه شده‌اند. برای دستیابی به این مقالات، با مراجعه به پایگاه اسکوپوس یک‌بار با انتخاب فیلد عنوان و وارد نمودن کلمه قرآن (Quran or Qur'an or Koran) و بار دیگر با انتخاب فیلد کلیدواژه و وارد نمودن این کلمه و محدود کردن جست‌وجو به مقالات حوزه علوم بهداشتی، جست‌وجو انجام گرفت. جست‌وجوی کلمه قرآن در فیلدهای عنوان، چکیده و کلیدواژه ۲۳۰ مقاله به‌همراه داشت. مدارک بازیابی شده از نظر سال انتشار، نام کشور، تعداد نویسنده یا نویسندگان، نام مجله و تعداد استنادات به‌وسیله نرم‌افزار Excel 2016 تجزیه و تحلیل شدند. در نهایت، داده‌ها در نرم‌افزار SPSS 21 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

حوزه بودند. براساس یافته‌ها مقالات مروری ۱۶/۲٪ تولیدات را در برداشت (جدول ۴).

تعداد مقالات به زبان انگلیسی با ۱۸۴ مدرک بیشترین تعداد مقالات این حوزه را شامل شدند و مقالات به زبان فارسی (۳۴ مدرک) و فرانسه (۴ مدرک) و عربی (۲ مدرک) در جایگاه‌های بعدی قرار گرفتند.

جدول ۲) توزیع فراوانی تولیدات علمی حوزه "قرآن و سلامت" برحسب وابستگی سازمانی

نام دانشگاه برحسب وابستگی سازمان مشارکت‌کننده	تعداد مقالات
دانشگاه علوم پزشکی بابل	۱۳
دانشگاه علوم پزشکی مشهد	۱۰
دانشگاه ملک‌سعود	۹
دانشگاه علوم پزشکی شهیدبهبشتی	۹
دانشگاه بین‌المللی اسلامی مالزی	۸
دانشگاه علوم پزشکی مازندران	۸
دانشگاه علوم پزشکی تهران	۷

جدول ۳) توزیع فراوانی تولیدات علمی حوزه "قرآن و سلامت" بر حسب مجله

عنوان مجله	تعداد مقاله
مجله دانشگاه علوم پزشکی بابل	۱۵
مجله دین و سلامت	۱۲
مجله بین‌المللی کودکان	۷
مجله دانشگاه علوم پزشکی مازندران	۷
مجله دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی زنجان	۷

جدول ۴) فراوانی نسبی تولیدات علمی حوزه "قرآن و سلامت" بر حسب نوع مقاله

نوع مقاله	درصد
مقاله پژوهشی	۷۲/۴
مقاله مروری	۱۶/۲
فصلی از یک کتاب	۳/۱
مقاله کنفرانسی	۲/۲
نامه به سردبیر	۱/۸
سخن سردبیر (سرمقاله)	۱/۳
مقاله زیر چاپ (منتشر نشده)	۱/۳
کتاب	۰/۹
یادداشت	۰/۴
مقاله کوتاه	۰/۴

وضعیت حضور تولیدات علمی در شبکه اجتماعی ریسرچ‌گیت:

حضور مقالات حوزه "قرآن و سلامت" در شبکه اجتماعی ریسرچ‌گیت به تعداد ۱۹۸ مدرک (۸۶/۱٪) بود. به عبارتی ۳۲ مدرک (۱۳/۹٪) در این شبکه اجتماعی علمی حضور نداشتند.

همبستگی آماری معنی‌داری بین میزان استناد در اسکوپوس و شاخص‌های شبکه اجتماعی ریسرچ‌گیت (تعداد خواندن و تعداد استناد) وجود داشت. رابطه مثبت و نسبتاً قوی بین متغیرهای تعداد خواندن ($r=0/328$) و تعداد استناد ($r=0/913$) با میزان استناد در اسکوپوس مشاهده شد ($P<0/01$). بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که هر چه تعداد دفعات خوانده‌شدن مقاله در این شبکه اجتماعی بیشتر باشد و از طرفی هم در این شبکه اجتماعی استناد بیشتری دریافت کرده باشد، تعداد دفعات استناد در اسکوپوس مقالات نیز بالاتر بوده است.

بحث

یافته‌ها نشان داد ۲۳۰ مقاله در حوزه موضوعی "قرآن و طب" در پایگاه استنادی اسکوپوس نمایه شده است. در حوزه قرآن و

سلامت در اسکوپوس در سال‌های مختلف رشد نامنظمی داشتیم، اما نتایج سایر مطالعات حاکی از سیر صعودی تولیدات علمی پژوهشگران حوزه علوم پزشکی در سال‌های اخیر است [11, 14].

ایران با ۶۷ مقاله بیشترین تعداد مقاله این حوزه را به خود اختصاص داده است. سهم انتشارات ایران در مقابل انتشارات سایر کشورهای جهان از حرکتی رو به جلو برخوردار بوده است.

دانشگاه علوم پزشکی بابل، شهیدبهبشتی و مشهد بیشترین مشارکت را در تهیه تولیدات این حوزه داشتند که یافته‌های مذکور با یافته‌های پژوهش بتولی همسو است [36]. یافته‌ها نشان داد که مجله دانشگاه علوم پزشکی بابل با ۱۵ مقاله بیشترین تعداد مقاله این حوزه را به خود اختصاص داده است.

۷۲/۴٪ تولیدات مورد بررسی در حوزه "قرآن و سلامت"، مقالات پژوهشی بودند و مقالات کوتاه و یادداشت با ۰/۴٪ کمترین نوع تولیدات این حوزه بود. نتایج بررسی تولیدات علمی دانشگاه علوم پزشکی ایران نیز نشان داد ۶۳/۲٪ مقالات مورد بررسی از نوع مقالات پژوهشی هستند. چکیده نشست و نامه به ترتیب در رتبه دوم و سوم قرار داشتند [17]. ۷۴/۶٪ سهم تولیدات علمی دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد در ISI مربوط به مقالات پژوهشی است [37]. از طرفی هم ۸۶/۳٪ تولیدات علمی پژوهشگران در پایگاه استنادی اسکوپوس مقالات پژوهشی هستند [36]. بدین ترتیب می‌توان مشاهده کرد که بیشترین تولیدات علمی در حوزه علوم پزشکی بیشتر به‌سوی پژوهش‌های اصیل گرایش دارند.

مطابق یافته‌ها تعداد مقالات به زبان انگلیسی با ۱۸۴ مدرک بیشترین تعداد مقالات این حوزه را شامل شدند و مقالات به زبان فارسی و فرانسه و عربی در جایگاه‌های بعدی قرار گرفتند. با توجه به این که زبان غالب اکثریت انتشارات کشورها به زبان انگلیسی است و همچنین پژوهش‌های ملی و بین‌المللی نشان می‌دهد که بیشتر تولیدات علمی جهان، در تمامی زمینه‌ها و رشته‌ها به زبان انگلیسی منتشر می‌شوند، این مساله قابل توجیه است. نتایج این پژوهش با اغلب پژوهش‌های انجام‌شده همخوانی دارد [38-40]. همچنین نتایج پژوهش حاضر با پژوهش علیجانی و کرمی همسو است، چرا که در مطالعه آنها نیز ۱۰۰٪ مدارک به زبان انگلیسی نوشته شده‌اند [14]. در تمامی حوزه‌ها زبان انگلیسی به‌عنوان زبان غالب شناخته شده است و نتایج آنها همسو با پژوهش حاضر است.

براساس یافته‌های پژوهش حاضر، حضور مقالات حوزه "قرآن و سلامت" در شبکه اجتماعی ریسرچ‌گیت به تعداد ۱۹۸ مدرک (۸۶/۱٪) بود. شبکه اجتماعی ریسرچ‌گیت از محبوب‌ترین شبکه‌های اجتماعی دانشگاهی است و به‌عنوان پل ارتباطی بین رسانه‌های اجتماعی و انتشارات علمی در جهت مشاهده‌پذیری تولیدات علمی محققان در وب و همچنین افزایش دسترسی به انتشارات علمی، بیشترین استفاده را در بین محققان برای انجام فعالیت‌های دانشگاهی داشته است [26, 34].

یافته‌های اصنافی و همکاران [34] و رمضانی‌پاکپور و همکاران [26] در مورد حضور پژوهشگران دانشگاهی در شبکه‌های اجتماعی علمی با یافته‌های پژوهش حاضر همسو است. یافته‌های پژوهش‌های مذکور نشان داده است شبکه اجتماعی ریسرچ‌گیت بیشترین استفاده را در بین محققان برای انجام فعالیت‌های دانشگاهی داشته است، در حالی که پژوهش هوستین و همکاران که به بررسی میزان استفاده از رسانه‌های اجتماعی توسط پژوهشگران حوزه علم‌سنجی پرداخته است نشان داد کاربران کمی در شبکه ریسرچ‌گیت حضور داشتند، به‌طوری که ۲۱٪ کاربران از

ابوذر رضانی (نویسنده چهارم)، تحلیلگر آماری/نگارنده بحث (۲۰٪)

منابع مالی: موردی از سوی نویسندگان گزارش نشده است.

منابع

- 1- Rezaei HR, Alai HA. Health basics in the Quran. J Quran Sci. 2013;7(12):125-43. [Persian]
- 2- Bazrafshan A, Mostafavi E. A scientometric overview of 36 years of scientific productivity by Pasteur Institute of Iran in ISI SCIE. J Health Adm. 2011;14(45):7-10. [Persian]
- 3- Mousavi Chalak A, Yaminfiroz M, Riahi A. Quantitative and qualitative evaluation of Islamic Republic of Iran's scientific productions indexed in Scopus in the field of nursing during 2000-2016. Qom Univ Med Sci J. 2018;12(4):61-71. [Persian]
- 4- Noroozi Chakoli A. Introduction to scientometric (foundations, concepts, relations & origins). 1st Edition. Tehran: Samt; 2011. [Persian]
- 5- Bornmann L, Mutz R, Daniel HD. Are there better indices for evaluation purposes than the h index? A comparison of nine different variants of the h index using data from biomedicine. J Am Soc Inf Sci Technol. 2008;59(5):830-7.
- 6- Thelwall M, Wilson P. Mendeley readership altmetrics for medical articles: an analysis of 45 fields. J Assoc Inf Sci Technol. 2015;67(8):1962-72.
- 7- Ebrahimi S, Setareh F, Hosseini M. Assessing the relationship between the alternative metrics of visibility and social bookmarking with citation index in PLOS Altmetrics. Iran J Inf Process Manag. 2016;31(3):845-64. [Persian]
- 8- Van Noorden R. Online collaboration: Scientists and the social network. Nature. 2014;512(7513):126-9.
- 9- Batooli Z, Nazari M. The Features Of Social Research Network For Facilitating Research Activities From Medical Sciences Researchers' Perspective. Payavard Salamat. 2014;8(4):316-31. [Persian]
- 10- Erfanmanesh MA, Rahimi M. The study of scientific productivity, impact and collaboration of the Middle East countries in Scopus database. Natl Stud Lib Inform Organ. 2014;25(2):120-37. [Persian]
- 11- Mardani A, Mardani A, Sharif Moghaddam H. A survey of knowledge production of Iranian researchers on AIDS: 7evidence from the Web of Science database. J Health Adm. 2011;14(45):27-36. [Persian]
- 12- Alijani R, Karami N. A review of scientific publications by Iranian researchers on stem cells in the ISI database. Cell J (Yakhteh). 2010;11(4):456-8. [Persian]
- 13- Hodhodinezhad N, zahedi Anaraki R, Ashrafi Rizzi H. The scientific production and scientific mapping of Iranian researchers in traditional medicine during 1990-2011 in web of science. Health Inf Manag. 2012;9(4):513-24. [Persian]
- 14- Alijani R, Karami N. A survey and comparison of 3 decades of scientific production of Iranian surgery community in ISI database. Iran J Surg. 2012;19(4):36-44. [Persian]
- 15- Aminpour F, heydari M. Scientific production of Isfahan University of Medical Sciences. Health Inf Manag. 2009;6(1):35-42. [Persian]
- 16- Sobhani AR, Tabari R, Tayefeh N. The article publication status among faculty members of Guilan

ریسرچ گیت برای به اشتراک گذاری یافته‌های علمی و تعامل با پژوهشگران دیگر استفاده می‌کردند [41].

در مطالعه حاضر بین میزان استناد اسکوپوس و شاخص‌های شبکه اجتماعی ریسرچ گیت (تعداد خواندن و تعداد استناد) همبستگی آماری معنی‌داری مشاهده شد. به عبارتی همبستگی مثبت و نسبتاً قوی بین متغیرهای تعداد خواندن و تعداد استناد با میزان استناد اسکوپوس وجود داشت ($p < 0.01$) که این نتایج در راستای نتایج مطالعه عرفان‌منش بود [42].

از طرفی، نتایج مطالعات رضانی-پاکپور و همکاران [26]، اسماعیل‌پوربندینی و همکاران [31] و ایراهیمی و همکاران [7] نشان داد حضور آثار علمی دانشمندان در شبکه‌های اجتماعی علمی و در نتیجه در وب با افزایش تولیدات علمی و دریافت استناد مرتبط است.

این مطالعه دارای محدودیت خاصی نبود. پیشنهاد می‌شود در مطالعات آتی، وضعیت حضور مقالات حوزه "قرآن و طب" در سایر شبکه‌های اجتماعی بررسی شده و نتایج آن با نتایج پژوهش حاضر مقایسه شود. همچنین میزان همکاری میان محققان دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی حوزه "قرآن و طب" در شبکه‌های اجتماعی علمی مورد بررسی قرار گیرد.

نتیجه‌گیری

ترسیم وضعیت تولیدات علمی قرآن و سلامت، خلأهای پژوهشی این حوزه را مشخص می‌کند و از طرف دیگر استفاده پژوهشگر از تولیدات علمی قبلی و استناد به آثار همکاران اهمیت دارد. پژوهش‌های پیشین در مورد نقش شبکه‌های اجتماعی علمی مبین آن است که شاخص‌های آلتمتریکس یا دگرسنجه می‌توانند به‌عنوان مکملی در کنار سایر شاخص‌های علم‌سنجی مورد استفاده قرار گیرند تا اثرگذاری تولیدات علمی، عملکرد پژوهشگران قرآنی و رویت‌پذیری آثار آنها نیز مورد بررسی قرار گیرد و نیز می‌توانند پیش‌بینی‌کننده استنادهایی باشند که ممکن است مقالات در آینده دریافت کنند. به عبارتی، حضور محققان در شبکه‌های علمی نشانگر فرهنگ به اشتراک‌گذاری یافته‌های پژوهشی است که منجر به همکاری در تولید دانش می‌شود. در مقابل، حضور اندک پژوهشگران در شبکه‌های علمی، به معنی از دست دادن فرصت استفاده از این شبکه‌ها برای افزایش تاثیر نتایج علمی است. همچنین دانشگاه‌های علوم پزشکی می‌توانند شرایطی برای افزایش فعالیت‌های پژوهشی در حوزه "قرآن و سلامت" فراهم سازند. از جمله این فعالیت‌ها انتشار مقالات این حوزه در مجلات معتبر بین‌المللی، برگزاری کارگاه‌های آموزشی توسط متخصصان علم اطلاعات در خصوص شاخص‌های آلتمتریکس یا دگرسنجه‌ها، ترویج ارتباط بین علمای دینی و پژوهشگران در شبکه‌های اجتماعی علمی و حضور محققان در شبکه‌های اجتماعی به‌عنوان ملاکی برای ارزیابی فعالیت‌های علمی آنان است.

تشکر و قدردانی: موردی از سوی نویسندگان گزارش نشده است.

تأییدیه اخلاقی: موردی از سوی نویسندگان گزارش نشده است.

تعارض منافع: تعارض منافی وجود ندارد.

سهم نویسندگان: فاطمه رضانی پاکپور لنگرودی (نویسنده اول)، نگارنده مقدمه/پژوهشگر اصلی/تحلیلگر آماری (۳۰٪)؛ مریم اخوتی (نویسنده دوم)، تحلیلگر آماری/نگارنده بحث (۳۰٪)؛ محمد اسماعیل‌پور بندینی (نویسنده سوم)، نگارنده بحث (۲۰٪)؛

- indicators of Iranian Medical Universities in Academic Social Networks: ResearchGate and Academia.edu. Q J Knowledge Inf Manag. 2017;4(1):23-30. [Persian]
- 31- Esmailpour Bandboni M, Batooli Z, Ramezani A, Ranjbar Pirmoosa Z, Ramezani-Pakpour-Langeroudi F. Assessment of altmetrics indicators on citation rate of articles affiliated with Guilan University of Medical Sciences. Health Inf Manag. 2016;13(5):367-72. [Persian]
- 32- Asadi H, Naghshineh N, Nazari M. Investigating social media as alternative or complement tool for Iranian Scholars evaluation. Scientometrics Res Scientific Res J. 2016;1(2):71-84. [Persian]
- 33- Batooli Z, Nadi Ravandi S, Sabahi Bidgoli M. Evaluation of scientific outputs of Kashan University of Medical Sciences in Scopus citation database based on Scopus, ResearchGate, and Mendeley Scientometric measures. Electron physician. 2016;8(2):2048-56.
- 34- Asnafi AR, Pakdaman Naeni M, Moradi S, Ghazizadeh H. Study on activities of Payame Noor University (I.R.Iran) faculty members in Research Gate. 11th International Conference on Webometrics, Informetrics and Scientometrics & 16th COLLNET Meeting. Delhi, India: COLLNET; 2015.
- 35- Asnafi AR, Salami M, Sayyah Baragard M, Hosseini Ahangari SA. Presence of Ahavz Universities (Medical Science, Azad and Governmental) Scholars Iranian Library and Information Science Scholars in AcademicSocial Network: ResearchGate. Educ Dev Jundishapur. 2015;6(1):67-73. [Persian]
- 36- Batooli Z. Investigating the scientific output of researchers in the field of Quran and medicine at the Scopus citation index. National Conference on Health in the Light of the Quran; Tehran: Tehran University; 2014. [Persian]
- 37- Mobasheri M, Moradi M, Rafie SF, Sharifi A. Scientific output of Shahrekord university of medical sciences (Iran) in ISI database from 1993 to the end of 2011 according to scientometric indicators. Journal of Shahrekord University of Medical Sciences. 2013;14(6):115-23. [Persian]
- 38- Pashootanizadeh M, Osareh F. Citation analysis and histographic outline of scientific output in agriculture using science citation index (2000-2008). Iran J Inf Process Manag. 2009;25(1):23-52. [Persian]
- 39- Makkizadeh F, Ossareh F. Citation analysis and algorithmic histography of medical ethics in Web of Science in 1990-2008. J Med Ethics Hist Med. 2011;4(5):65-77. [Persian]
- 40- Hamidi A, Asnafi A, Osareh F. Review Analytical and mapping of the structure of scientific publications produced in the fields of bibliometrics, scientometrics, informetrics and webometrics in the Web of Science web site from 1990 to 2005. Q Lib Inf Sci. 2008;11(2):161-82. [Persian]
- 41- Haustein S, Peters I, Bar-Ilan J, Priem J, Shema H, Terliesner J. Coverage and adoption of altmetrics sources in the bibliometric community. Scientometrics. 2014;101(2):1145-63.
- 42- Erfanmanesh M. The presence of Iranian information science and library science articles in social media: an altmetric study. Iran J Inf Process Manag. 2017;32(2):349-73. [Persian]
- University of Medical Sciences. J Guilan Univ Med Sci. 2009;18(70):80-6. [Persian]
- 17- Hassanzadeh H, Gorji HA, Shokranehnanekharan F, Valinejadi A. Scientific products of Iran University of Medical Sciences' authors with co-authorship networks in Web of Science (WOS) database, up to 2007. J Health Adm. 2009;11(34):59-67. [Persian]
- 18- Zeraatkar N, Vara N, Ghazi Mirsaeid SJ. Review of 10 Years of Scientific Production of Iranian Dentistry Community in the ISI Database (2000-2009). J Islamic Dental Assoc Iran. 2012;24(3):244-50. [Persian]
- 19- Abdekhoda H, Ghazi Mirsaeid SJ, Bigdeli A. Iran's Academic Medical position in the Middle East and the World, based on documents indexed in Scopus, between 1996 to 2008. Jentashapir. 2011;1(2):28-36. [Persian]
- 20- Abdekhoda H, Noruzi AR, Mohammadi M. Correlation between self-citation and immediacy index of Iranian medical scientific journals indexed in Scopus citation index between 2005 and 2009. payavard Salamat. 2011;5(3):27-38. [Persian]
- 21- Abdekhoda H, Ghazi Mirsaeid S, Nourzi A. Evaluation of scientific production of Iranian medical domain based on the document indexed from scientific journals in chosen databases between 2005-2009. Payavard Salamat. 2010;4(2):18-30. [Persian]
- 22- Esmailpour-Bandboni M, Alizadeh I, YektaKooshali MH, Ramezani A. Scientometric analysis of radiology, nuclear medicine and medical imaging publications of Iran in the web of science and Scopus databases. J Paramed Sci. 2018;9(1):21-8.
- 23- Sohrabi M, Rahmati Roodsari M. Trend of scientific production of national nutrition and food technology research institute in Scopus and ISI in 2009-mid2012. Iran J f Nutr Sci Food Technol. 2013;7(5):43-50. [Persian]
- 24- Valinejadi A, Vakili Mofrad H, Amiri MR, Mohammadhasanzadeh H, Bouraghi H. Scientific products of authors at Hamadan University of Medical Sciences in Web of Science (WOS) and Scopus databases. J Health Inf Mana. 2012;8(6):824-34. [Persian]
- 25- Sotodeh H, Saadat Y. Surveying the Iranian Chemists' Attitude toward Membership in Social Research Networks. Hum Inform Interact. 2015;2(3):1-12. [Persian]
- 26- Ramezani-Pakpour-Langeroudi F, Okhovati M, Talebian A. Do highly cited clinicians get more citations when being present at social networking sites? J Educ Health Promot. 2018;7(1):1-5.
- 27- Batooli Z, Janavi E, Nadi Ravandi S. The impact of ResearchGate indicators on increasing citation counts of top clinical medicine articles in web of science: a comparative study of Iranian and Turkish researchers. Q J Knowledge Inf Manag. 2017;3(2):83-93. [Persian]
- 28- Costa F. Social networks, web -based tools and diseases: implications for biomedical research. Drug Discov Today. 2013;18(5-6):272-81.
- 29- Nikkar M, Alijani R, Ghazizadeh H. Investigation of the presence of surgery researchers in research gate scientific network: An altmetrics study. Iran J Surg. 2017;25(2):76-82. [Persian]
- 30- Ramezani A, Ghazimirsaeid SJ, Papi A, YektaKooshali MH, RamezaniPakpourLangroudi F. Evaluation altmetric